

17.
ROČNÍK

ORA ET ARS - SKALKKA 2024

VERNISÁŽ SKALKY 2023

PREAMBULA • SYMPÓZIA

• ORA ET LABORA •

Most, ktorý preklenul hranice storočí • V. a VI. storočie: z chaosu zániku k poriadku a Svetlu • Architekt v Monte Cassino kreslil pre Európu • Svätý Benedikt • Potom benediktíni • V XI. storočí: Na Skalke pri Trenčíne pustovník Beňadik s učiteľom Svoradom-Andrejom • V XIII. storočí benediktínske opátstvo • Misia obnovujúca dobro Evanjelia i dobro slovenskej kultúry • Kultúry národa, ktorý už vtedy prispieval svojou hrivnou ku kultúrnemu bohatstvu Európy • Svetadielu, ktorý je dnes opäť v pohybe • V Európskom dome sa byty národov už takmer zjednotili • I nanosili do nich nábytok • Napriek tomu autentický európsky duch akoby zostal za dverami • Bohaté spektrum umenia dáva príležitosť pootvoriť dvere • Ponúkame preto myšlienku výtvarno-literárneho sympózia k pocte a k podpore odkazu Skalky.

• ORA ET ARS •

Slávnostná vernisáž 16. ročníka ORA ET ARS – SKALKY v areáli kláštora na Veľkej Skalke 22. 7. 2023

Vážení priatelia umenia a histórie,

milí obdivovatelia Skalky, ctené autorky a autori umeleckých diel.

Mestu Trenčín sa v júni 2024 dostalo už po sedemnásty raz tej cti hostiť účastníkov Medzinárodného výtvarno-literárneho sympózia ORA ET ARS – SKALKKA 2024.

V roku, kedy si pripomíname 800. výročie vzniku Benediktínskeho opátstva na Skalke, sa naše mesto, náš región a naša Skalka stali na týždeň útočiskom pre trinásť tvorcov v oblasti výtvarného, literárneho či fotografického umenia.

Napĺňa ma radosťou, že sme im mohli poskytnúť dobroprajné, priateľské a pohostinné prostredie aj v dobe, ktorú momentálne prežívame. V dobe technickej revolúcie, kedy sa zásadným spôsobom mení svet nielen na Slovensku, ale aj globálne, kedy meníme naše správanie a s mnohými vecami sa ešte nevieme vysporiadať.

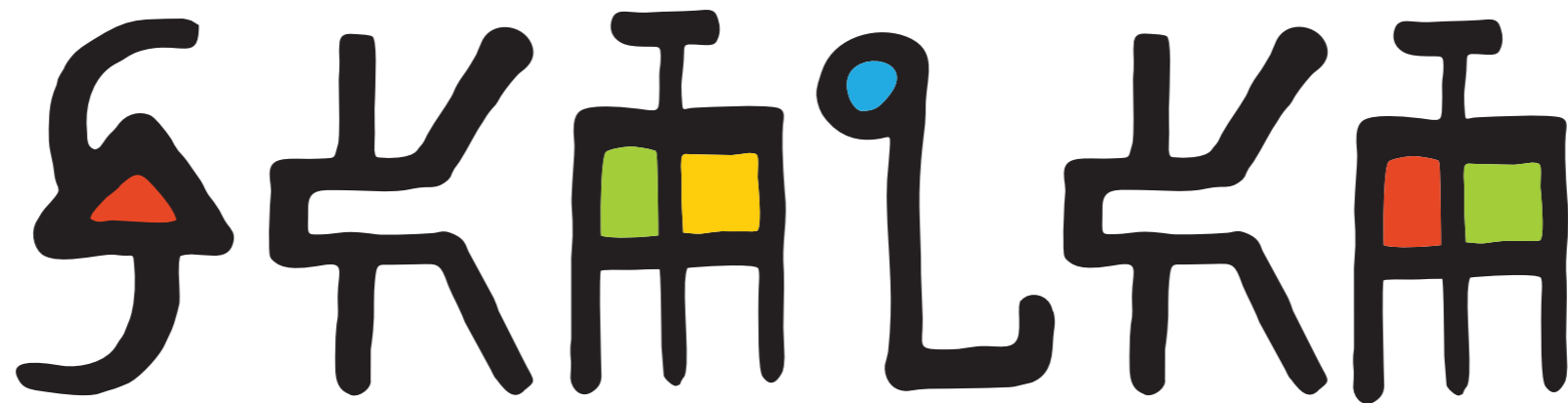
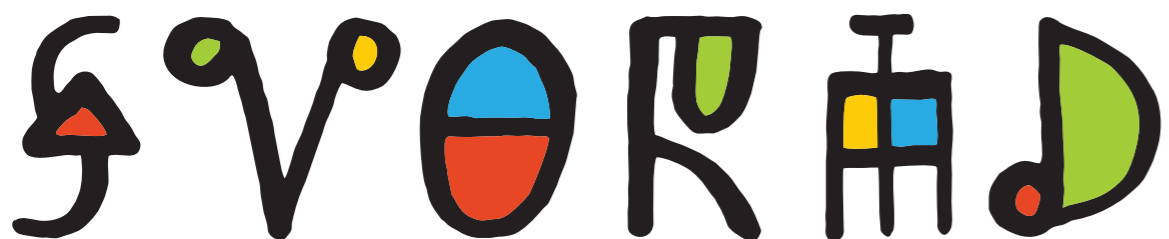
Kedysi ľudia čítali knihy, keď sa chceli niečo zaujímavé dozvedieť, kúpili si noviny alebo časopis. Nezmyselné a hlúpe reči zostávali vo viechach. Dnes však je iný. Na sociálnych sieťach aj menej vzdelaný užívateľ dokáže ovplyvniť svojimi názormi viac ľudí ako profesor či docent. Ktokoľvek, kto nájde spôsob, ako emočne oslovovať ľudí, stáva sa dôležitým, mnohokrát proti všetkému zdravému rozumu.

Preto považujem za nesmierne dôležité, že v tomto svete vzniká a existuje umenie, ktoré má hodnotu, prináša úctu a naša duša pri ňom dokáže pokričať. Umenie, ktoré vzniká na Skalke a s jej príspevom, vnímam ako absolútny dar. Aj keď ho možno dnes ešte všetci tak necítia, znamená nádej, ku ktorej sa dá vrátiť a čerpať z nej.

Tak nech sa páči, užívajte si plným priehrštím, čo nám Skalka cez sympóziu ponúka. Ďakujem všetkým účastníkom, ďakujem ľuďom, ktorí sa podieľali na celom tohtoročnom sympoziálnom príbehu.

Mgr. Richard Rybníček
primátor mesta Trenčín

Realizované s finančnou podporou vlády Slovenskej republiky.

Vážení čitatelia,

ani sme sa nenazdali a uplynul ďalší rok od posledného stretnutia umelcov na oblúbenom Medzinárodnom sympóziu ORA ET ARS – SKALKKA, na mieste s najstarším odkazom rituálu pútnictva na Slovensku. Súčasný, 17. ročník stretnutia vzdáva hold nielen dvom dôležitým ľuďom – svätému Andrejovi-Svoradovi a svätému Benedikovi, ale je aj ukážkovým prejavom úcty k duševnej, tvorivej práci človeka.

Umenie vychádza z vnútra jednotlivca, z jeho vnútorného prežívania, je to spôsob, akým vyjadruje svoje nálady, myšlienky, témy, ktoré ho trápia alebo, naopak, rozradostujú. Aký význam má však umenie dnes? Má vôbec miesto v spoločnosti, kde technika a najmä digitálne prostredie napredujú míľovými krokmi? Domnievam sa, že umenie bolo, je a naďalej bude neoddeliteľnou súčasťou nás i našej spoločnosti. Aj dnes je tým univerzálnym jazykom, ktorý pre pochopenie významu nepotrebuje žiadne slová. Prepája generácie, kultúry i národy, ako môžeme vidieť aj počas súčasného ročníka. V umení nachádzame spoločné hodnoty a zážitky, ktoré nás zblížujú, vďaka chvíľkam stráveným s umením zažívame pocit spolupatričnosti a jednoty, ktorý je v dnešnom svete viac ako kedykoľvek predtým taký potrebný.

Teší ma, že práve Trenčiansky samosprávny kraj môže hostiť významných predstaviteľov súčasnej výtvarnej i literárnej scény, ktorých diela sa na okamih stanú ozdobou výstavných priestorov župného úradu v Trenčíne. Myslím si, že aj počas letných dní, kedy budú vystavované v Mestskej veži Trenčín, budú lákadlom ako pre domácich, tak pre turistov. Pevne verím, že v nich nájdú radosť, pokoj aj inšpiráciu, že toto stretnutie s umením bude pre nich obohatením a hnacím motorom počas bežných, všedných dní.

Ďakujem srdečne všetkým, ktorí sa pričínili o organizáciu 17. ročníka sympózia ORA ET ARS – SKALKKA 2024 a účastníkom prajem ten príjemne strávené chvíle, naplnené múzou a porozumením.

Ing. Jaroslav Baška
predseda Trenčianskeho samosprávneho kraja

ÚČASTNÍCI:

• VÝTVARNÁ SEKCIA

ČESKÁ REPUBLIKA:
KAMIL MIKEL
Uherské Hradiště

VLADIMÍR ZÁLEŠÁK
Nivnice

POLSKO:
JAROSLAW KWECLICH
Częstochowa

TADEUSZ KOSELA
Częstochowa

SLOVENSKO:
ANDREJ MICHALÍK
Krásno pri Topoľčanoch

JOZEF VYDRNÁK
Dubnica nad Váhom

VERONIKA WEBEROVÁ
Bratislava

MICHAL ZDRAVECKÝ
Bratislava

Hlavný organizátor:
Mesto Trenčín

ORA ET ARS – SKALKKA

17. ročník

Medzinárodného
výtvarno-literárneho
sympózia
ORA ET ARS – SKALKKA
2024

9. – 14. jún 2024
Areál Malej a Veľkej
Skalky

ÚČASTNÍCI:

• LITERÁRNA SEKCIA

SLOVENSKO:
RUDOLF DOBIÁŠ
Trenčianska Teplá-Dobrá

MIRO MALIŠ
Bratislava

ELENA HIDVÉGHYOVÁ-YUNG
Bratislava

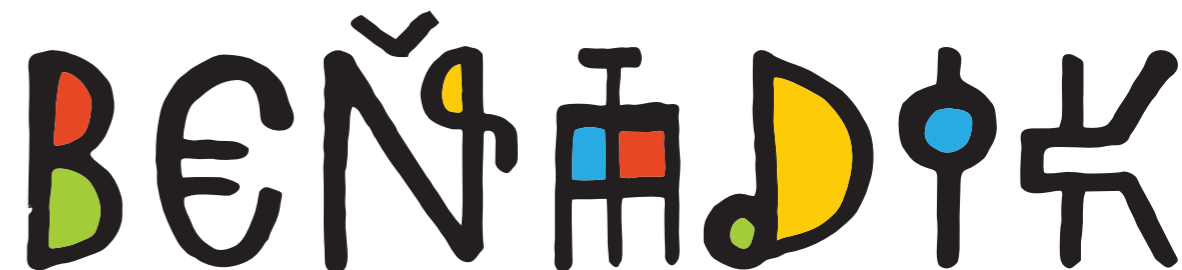
• VÝTVARNO-LITERÁRNA SEKCIA

SLOVENSKO:
PAVOL RUSKO
Ružomberok

• LITERÁRNO-FOTOGRAFICKÁ SEKCIA

SLOVENSKO:
ERIK ONDREJIČKA
Bratislava

Spoluorganizátori:
Trenčiansky samosprávny kraj
Trenčianske osvetové
stredisko v Trenčíne
Farský úrad Skalka nad Váhom
T-VIA o. z.

800. VÝROČIE
ZALOŽENIA BENEDIKTÍNSKEHO OPÁTSTVA
NA SKALKE PRI TRENČÍNE
(1224-2024)

MAUROVA LEGENDA

ŽIVOT SVÄTÝCH PUSTOVNÍKOV SVORADA VYZNAVAČA A BENEDIKTA MUČENÍKA
(MAURI, EPISCOPI QUINQUEECCLESIENSIS, VITA SANCTORUM ZOERADI - ANDREE
CONFESSORIS ET BENEDICTI MARTYRIS, ERREMITARUM)

• • •

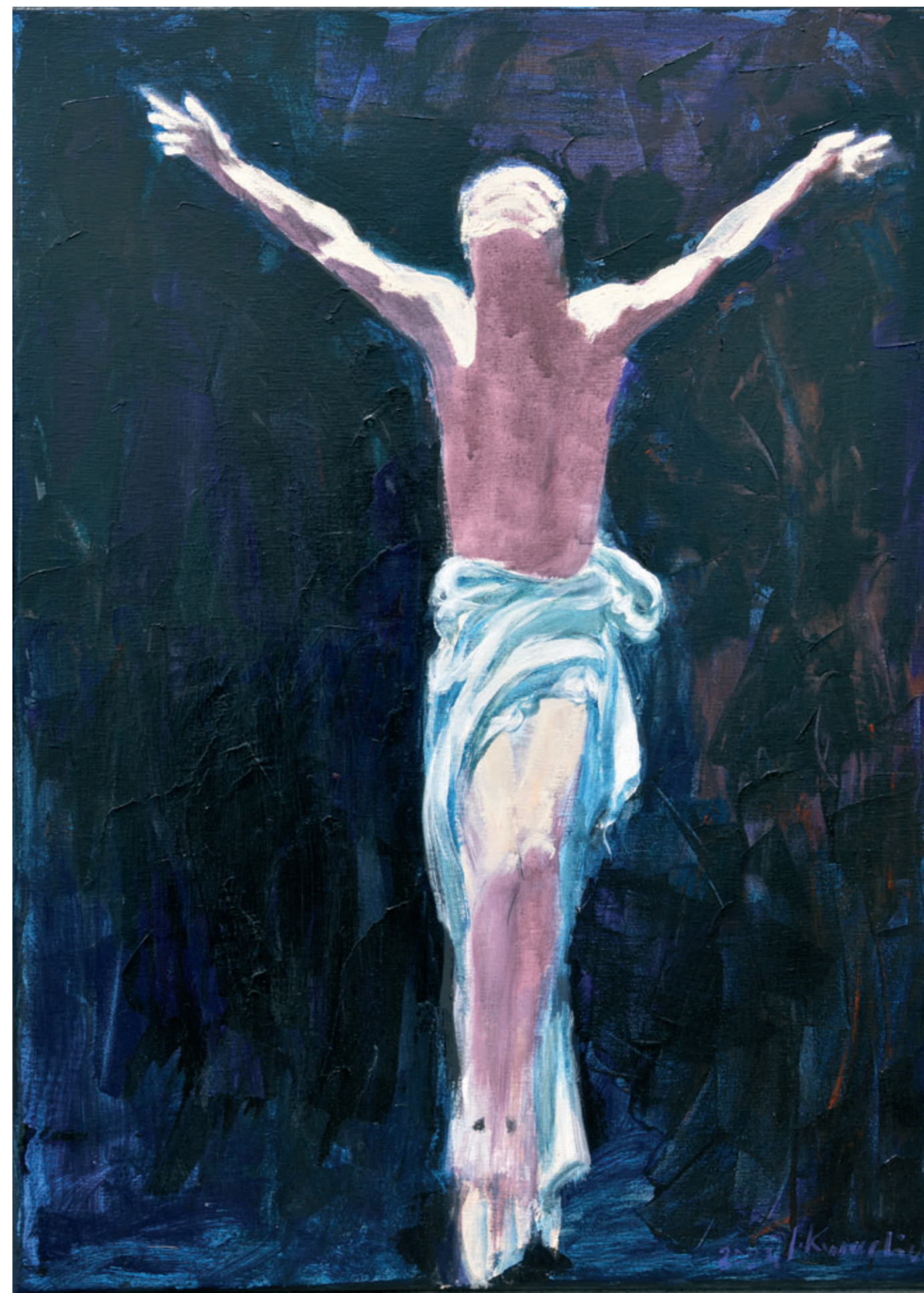
V TOM ČASE, KEĎ SA POD VLÁDOU NAJKRISTĀNSKEJŠIEHO KRÄLA ŠTEFANA¹ MENO A NÄBOŽENSTVO BOŽIE V PANÓNII EŠTE LEN SLABO UJÄMALO, ZAČUJÜC O NÖM POVEŠT DOBRÉHO VLÄDCU, K NEMU AKO K OTCOVI SA ZBIEHALI MNOHÄ KÄAZI A MNÄSI Z INÝCH KRAJÄN, NIE SÄCE NÜTENÄ VONKÄJŠIMI PRÄČINAMI, ALE ABY V ZDRUŽENÄ SA IM VYPLNILA NOVÄ RADÖŠT ZO SVÄTEHO OBCOVANIA.

MEDZI NIMI JEDEN, KTORÝ POCHÄDZAL ZO SEDLIACKEHO RODU AKO RUŽA Z TRÄNIA, MENOM SVORAD², ZASVÄTENÉHO BLÄŽENÉMU BISKUPOVI MARTINOVI, ČASTO BOL PRIŠIEL, MNE, ČO NASLEDUJE, O JEHO CTIHODNOM ŽIVOTE ROZPRÄVAL.

KEĎ SA TENTO CTIHODNÝ MUŽ ANDREJ UTIAHOL DO PUSTOVNÄCKEJ SAMOTY³, SÄCE NA VEÄKÉ OSLABENÄ TELA, ALE NA POSILNENÄ DUCHOVNÉHO ŽIVOTA VŽDY ZACHOVÄVAL PÖST. OD VŠETKÉHO, ČO MOŽNO JEŠT, SA PO TRI DNI ZDRÖVAL KVÖLI MILOSTI TOHO, KTORÝ PRE LUDÄ STANÜC SA ČLOVEKOM POSTIL SA ŠTYRIDSÄT DNÄ. KEĎ VŠAK NÄDÄŠIEL ČAS ŠTYRIDSÄDENNÉHO PÖSTU, PODÄ REHOLNÉHO PORIADKU, KTORÉHO SA DRŽAL OPÄT ZOZIMAS, ČO ŠTYRIDSÄDENNÝ PÖST ODBAVOVAL SO ŠTYRIDSÄTPÄT DATLAMI, OD OTCA FILIPA, OD KTORÉHO BOL PRIJAL REHOLNÉ RÜCHO, DOSTAL ŠTYRIDSÄT ORECHOV A USPOKOJAC SA S TOUTO POTRAVOU RADÖSTNE OČÄKÄVAL DEŇ SVÄTEHO VZKRIESENÄ. V TIETO — ALE AJ V INÉ — DNI, HOCI JEDLO NIELEN NESTAČILO NA POSILNENÄ TELA, ALE VIEDLO AJ K OSLABENIU SAMÉHO DUCHA, VYJMÜC ČAS MODLITBY PRACOVÄT NIKDY NEPRESTAL, ALE VEZMÜC SEKERU CHODIL PRACOVÄT DO SAMOTY LESNEJ. KEĎ TAM JEDNÉHO DÄA PRÄLIŠNOU ROBOTOU A PRÄSNÝM PÖSTOM OSLABENÝ NA TELE I NA DUCHU ZMORENÝ LEŽAL, PRIŠIEL K NEMU NEJAKÝ PREKRÄSNÝ MLÄDÄK ANJELSKÉHO VZHÄDU A NALOŽÄAC HO NA VOZÄK ZAVIEZOL HO DO JEHO CELY; NO KEĎ Z POMINUVŠIEHO VYTRŽENÄ PRIŠIEL K SEBE, POZNAL, ČO S NÄM UČINILO MILOSRDENSTVO BOŽIE, PRIZNAL SA SPOMENUTÉMU UČENÄIKOVI SVOJMU BENEDIKTÖVI — KTORÝ MI TOTO ROZPRÄVAL — A — PRÄSAHOU HO ZAVIAZAL, ABY O TOM DO JEHO SMRTI NIKOMU NÄČ NEPOVEDAL. PO DENNEJ PRÄCI DOPRIAL TELU TAKÝ ODPOČÄNÖK, ŽE HO SKÖR MOŽNO NAZVÄT TRÝZNE-NÄM A TRÄPENÄM AKO ODPOČÄNKOM. HALUZÄ ZBAVENÝ DUBOVÝ KLÄT TOTÄŽ OHRÄDIL PLOTOM A CEZ TENTO PLOT ZO VŠETKÝCH STRÄN POVRÄŽAL OSTRÉ TRÄSTIE. SÄM SEDIAC NA KLÄTE AKO NA SEDADLE NA OSVIEŽENÄ TELA UŽIL TAKÜ POLOHU, ŽE KEĎ JEHO TELA, PREMOŽENÉ SPÄNKOM, SA NAKLONILO NA KTORÜKOLVEK STRÄNU, OSTRÝM TRÄSTÄM PORANENÉ BOLESTIVO PRECITLO. OKREM TOHO KLÄDOL SI NA HLÄVU DREVENÜ KORUNU, NA KTORÜ ZO ŠTYROCH STRÄN VEŠAL ŠTYRI KÄMENE, ABY KEĎ SA OSPALÄ HLÄVA NAKLONILA NA KTORÜKOLVEK STRÄNU, UDRELA SA O KÄMEŇ.

Ö, ODMENA BLÄHOSLAVENÉHO MUŽA ANDREJA! AKO BLÄŽENÝ A VEČNÝ ŽIVOT STO RÄZY KORUNOU OZDOBENÝ, KTORÝ V NEBESIACH NAHRÄDÄ TO, ČO BOLO NA ZEMI DRAHO KÜPENÉ! Ö, NESLÄCHANÝ SPÖSOB VYZNANIA, KTORÝ LEN VZÄCNEJŠÄM ROBÄ ZÄSLÜBENÉ KRÄLOVSTVO! ANI POKRM, ANI POHODLIE SVOJOU PRÄZDNOU PRÄJEMNÖŠTOU NEMOHLI UCHVÄTÄT ŽIVOT VO VEČNOSTI A ZLÝ DUCH NEMOHOL NÄJŠT PRÄSTUP KU LÄI.

JAROSLAW KWECLICH: Kristus zo Skalaky, akryl-plättno, 70 x 50 cm, 2024

TO, ČO JE TU POVEDANÉ, DOZVEDEL SOM SA OD SPOMENUTÉHO UČENÍKA JEHO, BENE-
DIKTA, KTORÝ PO SMRTI SVOJHO OTCA (ANDREJA) SI ZAUMIENIL TIEŽ BÝVAŤ NA TOM IS-
TOM MIESTE. KEĎ PODĽA PRÍKLADU SVOJHO UČITEĽA TRI ROKY ŽIL V PRÍSNOSTI, PRIŠLI
ZBOJNÍCI A V NÁDEJI, ŽE MÁ VEĽA PEŇAZÍ, PRIVLIEKLI HO NA BREH VÁHU, ZABILI A HO-
DILI DO VODY. KÝM JEHO TELO DLHO HĽADALI A NENACHÁDZALI, PO CELÝ ROK VÍDALI
ORLA SEDÁVAŤ NA BREHU RIEKY VÁH, AKOBY NIEČO POZOROVAL. NÍM UPOZORNENÍ NA
TELO, DALI SA JEDNÉMU ČLOVEKU PONORIŤ DO VODY, I NAŠLI HO TAK ZACHOVÁLEHO,
AKO BY BOL KRÁTKO PREDTÝM UMREL. BENEDIKT BOL POTOM POCHOVANÝ TIEŽ TAM
V CHRÁME BLAHOŠLAVENÉHO EMERÁMA MUČENÍKA⁴.

KEĎ SA MU TEDA BLÍŽILA POSLEDNÁ HODINKA, PRIKÁZAL TÝM, KTORÍ BOLI PRÍTOM-
NÍ, ABY HO NEVYZLIEKALI ZO ŽIADNEJ ŠATY JEHO RÚCHA, KÝM NEPRÍDE OPÁT FILIP, PO
KTORÉHO POSLAL. OTEC PRIŠIEL, KEĎ CTIHODNÉ TELO LEŽALO UŽ MŔTVE, A VYZLEČÚC
HO, ABY HO UMYL, NAŠIEL KOVOVÚ REŤAZ, KTORÁ SA UŽ VNÚTORNOSTÍ DOTÝKALA.
Ó, PODIVNÁ A NESLYCHANÁ VEC! REŤAZ, KTORÁ ZVNÚTRA MÄSO V HNILOBU OBRACA-
LA, ZVONKA BOLA KOŽOU OBTIAHNUTÁ, ALE NEBOLI BY ZBADALI TENTO SPÔSOB MU-
ČENÍCTVA, KEBY NAD PUPKOM NEBOLI ZAZRELI UZOL ZVIAZANÉHO KOVU. KEĎ VŠAK
ROZVIAZANÚ REŤAZ ŤAHALI Z TELA, SILNE BOLO POČUŤ ZVUK CHRASTIACICH REBIER.
POLOVICU REŤAZE, KTORÚ SOM OD TOHTO OPÁTA VYPÝTAL A DOSIAL OPATROVAL, DAL
SOM NAJKREŠŤANSKEJŠIEMU VOJVODOVI GEJZOVI⁵, KTORÉHO ŽELANIU, KEĎ JU TÚŽOB-
NE ODO MŇA ŽIADAL, ODOPRIEŤ SOM NEMOHOL. ZAZNAMENAL SOM AJ TO, ČO SOM SA
PO POCHOVANÍ TELA BLAHOŠLAVENÉHO MUŽA DOZVEDEL Z ROZPRÁVANIA OPÁTA FILIPA
A ZDALO SA MI HODNÉ, ABY SA TO VEDELO A PAMÄTALO.

JEDNÉHO ČASU ZBOJNÍCI, KTORÝCH TLUPY ZVÄČŠA SAMOTY OBÝVAJÚ, STRETLI SA V HORE.
KEĎ DOŠLO MEDZI NIMI K BITKE, JEDNÉHO Z NICH VEĽMI PORANILI. PO SKONČENÍ RU-
VAČKY, PRETOŽE DRUHOVIA RANENÉHO NIJAKO NECHCELI V HORE ZANECHAŤ, POR-
DIAC SA ROZHODLI, ŽE HO ZANESÚ DO CELY SPOMENUTÉHO MUŽA ANDREJA, KTORÉHO
CHÝR BOL ZNÁMY ŠIROKO-ĎALEKO. ALE KEĎ OD MIESTA BOLI EŠTE ĎALEKO, ZBOJNÍK NA
CESTE UMREL. PRINIESLI HO VŠAK DO PUSTOVNE — BOLA UŽ POLNOC — A ZLOŽILI HO
V NEJ. KEĎ HO CHCELI POCHOVAŤ, MŔTVY ZRAZU ZAČAL DÝCHAŤ A VSTÁVAŤ. KEĎ VŠAK TÍ,
ČO TAM BOLI, VEĽMI NALAKANÍ ZO STRACHU UTEKALI, VZKRIESENÝ VOLAL ICH NASPÄŤ
HOVORIAC: „NEBOJTE SA, BRATIA, A NEUTEKAJTE! SVÄTÝ SVORAD MA TOTIŽ VZKRIESIL
K ŽIVOTU.“ KEĎ VŠAK ONI OD RADOSTI PLAKALI A PROSILI ABY S NIMI ODIŠIEL, POVEDAL,
ŽE NIKDY Z TEJ CELY NEODÍDE, ALE NAVŽDY TAM BOHU A SVÄTÉMU SVORADOVI SLUŽIŤ
BUDE. I UČINIL TEDA, ČO SLŮBIL, A OSTAL TAM AŽ DO SVOJEJ SMRTI.

NIJAKO SOM NECHCEL ZAMLČAŤ ANI INÝ ZÁZRAK, O KTOROM SOM SA DOZVEDEL Z ROZ-
PRÁVANIA TOHO ISTÉHO OPÁTA FILIPA. V MESTE NITRE OBESILI JEDNÉHO ODSÚDENÉ-
HO ZLOČINCA. ON POTOM MILOŠŤOU BOŽOU ODVIAZANÝ PRIŠIEL K OPÁTOVI FILIPOVI
A ROZPRÁVAL, AKO BOL ZÁSLUHOU BLAHOŠLAVENÉHO MUŽA ANDREJA VYSLOBODENÝ.
POVEDAL TOTIŽ, ŽE KEĎ BOL ODSÚDENÝ, VŽDYCKY VZÝVAL JEHO MENO, A KEĎ HO DVÍ-
HALI NA ŠIBENICU, BLAHOŠLAVENÝ MUŽ ANDREJ HO HNEĎ SVOJIMI RUKAMI PRIDRŽAL.
KEĎ VŠAK VŠETCI V DOMNIENKE, ŽE JE MŔTVÝ, VRÁTILI SA DOMOV, TEN HO SVOJOU RU-
KOU ODVIAZAL A NECHAL ODIŠŤ. Ó, AKÉ ZÁSLUHY MÁ PRED BOHOM MUŽ, KTORÝ SA
VIDITEĽNE UKAZUJE ĽUĎOM I OSLOBODZUJE ICH, HOCI NEVIDITEĽNÝ ZAUJÍMA MIESTO
V ZBOROCH ANJELSKÝCH.

...

Jej autor Maurus (? — pred 1070), ktorý sa spomína už v názve, bol vysoký cirkevný hodnosť, opát kláštora na Panónskej hore (Pánonhalma) a pravdepodobne v roku 1036 bol vysvätený za biskupa v Pátkostolí (Pécs). V legende rozpráva o svätcoch jednak z vlastnej skúsenosti a jednak sa odvoláva na rozprávanie samotného Benedikta či opáta zoborského kláštora Filipa. Všetky zachytené udalosti sa viažu ku konkrétnemu slovenskému prostrediu (Zobor, Nitra a okolie Trenčína).

¹ Kráľ Štefan vládol v rokoch 997–1038

² Do nášho kláštora do benediktínskeho kláštora na Panónskej hore (dnešná Pannonhalma severozápadnom Maďarsku)

³ Do pustovníckej samoty legenda sice neuvádza menovité miesto, o ktoré ide, ale podľa starej tradície sa všeobecne usudzuje na Skalku pri Trenčíne. Už okolo roku 1208 sa tu totiž spomína kostol sv. Benedikta a nitriansky biskup roku 1224 založil tu opátstvo sv. Benedikta „ku cti blahoslaveného Benedikta mučeníka v jaskyni rečenej Skalka“

⁴ Maurus sa stal opátom roku 1034; udalosti, o ktorých sa v legende hovorí, sa teda stali za vlády kráľa Štefana, a to v rokoch 1002–1036

⁵ Gejza bol vojvodom od roku 1064

VERONIKA WEBEROVÁ: Pieta, ebru a perokresba na plátne, 80 x 60 cm, 2024

RUDOLF DOBIÁŠ

Rudolf Dobiáš

Maliar Jozef Vydrnák

Jeho obrazy – od najmenších až po tie najväčšie – rozprávajú *Rozprávku jeho života*. Prišiel medzi nás, aby nám otvoril oči, len jeho neprajníci oslňujú vidiacich, aby na jeho ruke nevideli ruku Božiu.

Ako som sa stal fanúšikom Jozefa Vydrnáka

Ako vojak silničár-stavebník (bývalé PTP) som slúžil v Prieľouči v Čechách. Bolo to niekedy koncom novembra alebo v decembri 1962, keď sme strávili desať dní v Prahe, kde sme čakali (ale nedočkali sa) vykládky drevených domov z vagónov. Počas tohto čakania ma môj bývalý spoluväzeň Vráta Vaňousek zoznámil so svojim priateľom Andrejom Belocvetovom, ruským maliarom, emigrantom z 30. rokov. Vtedy v jeho ateliéri akoby niekto vo mne odostrel dovtedy zastreté okno a uvidel som nový svet, svet farieb, tajomných odkazov a hádaniek. Postupne, už v tzv. „civile“, som si zvykal a učil sa im rozumieť a komunikovať s nimi, či to boli plátna, alebo plastiky. Odvtedy, do ktorého mesta som prišiel, neobišiel som galériu ani samostatnú výstavu.

Prvý maliar, s ktorým som sa v Trenčíne zoznámil (v r. 1968), bol Ladislav Zdvíhal. Potom som sa zoznámil s maliarmi Mariánom Sučanským, Jánom Mikuškom a sochárom Milanom Struhárikom. Dovtedy som poznal len svojich profesorov kreslenia – Luda Bránskeho a Irenu Slavinskú na vtedajšom trenčianskom Prvom štátnom gymnáziu. V domácom prostredí to boli Ján Šandora z Trenčianskej Teplej, neskôr Rudo Moško z Dobrej a jeho bratranec Laco Moško z Nemšovej, a ešte neskôr v Trenčíne aj hviezda slovenského maliarstva – Miloš Bazovský.

Ale najviac som sa zblížil – už s priateľom – Jozefom Vydrnák.

Do tajov maliarskeho umenia ho už ako desaťročného v trenčianskej „Zuške“ zaučal akad. maliar Marián Sučanský. Od voľnej a satirickej kresby, ex librisu prešiel ku grafike a k maľbe. Absolvoval aj Vysokú školu výtvarných umení, oddelenie grafického dizajnu. Vďaka tomu som si i ja uvedomil, že výtvarné umenie nie sú len obrázky, ale aj príbehy a dokumenty o krajine a ľuďoch, o veciach a vecičkách sveta a zároveň aj sny o kvete vo väze, o domčeku v stráni, o človeku, ktorý v ňom býva, o jablku na stole. Tajomno ako snový opar sa rozprestiera nad príbehmi rozprávanými jazykom farieb podporeným silou imaginácie. Veľakrát je obraz vstupnou bránou do trinástej komnaty. V skutočnosti každý maliar či divák, trebárs aj klient vtedy vstupuje aj k sebe samému. Je ako baník, hľadajúci kov, ktorý nemá meno ani atómové číslo a hmotnosť. Hľadá istotu, dôveru, zmysel a význam vecí, ktoré ho obklopujú,

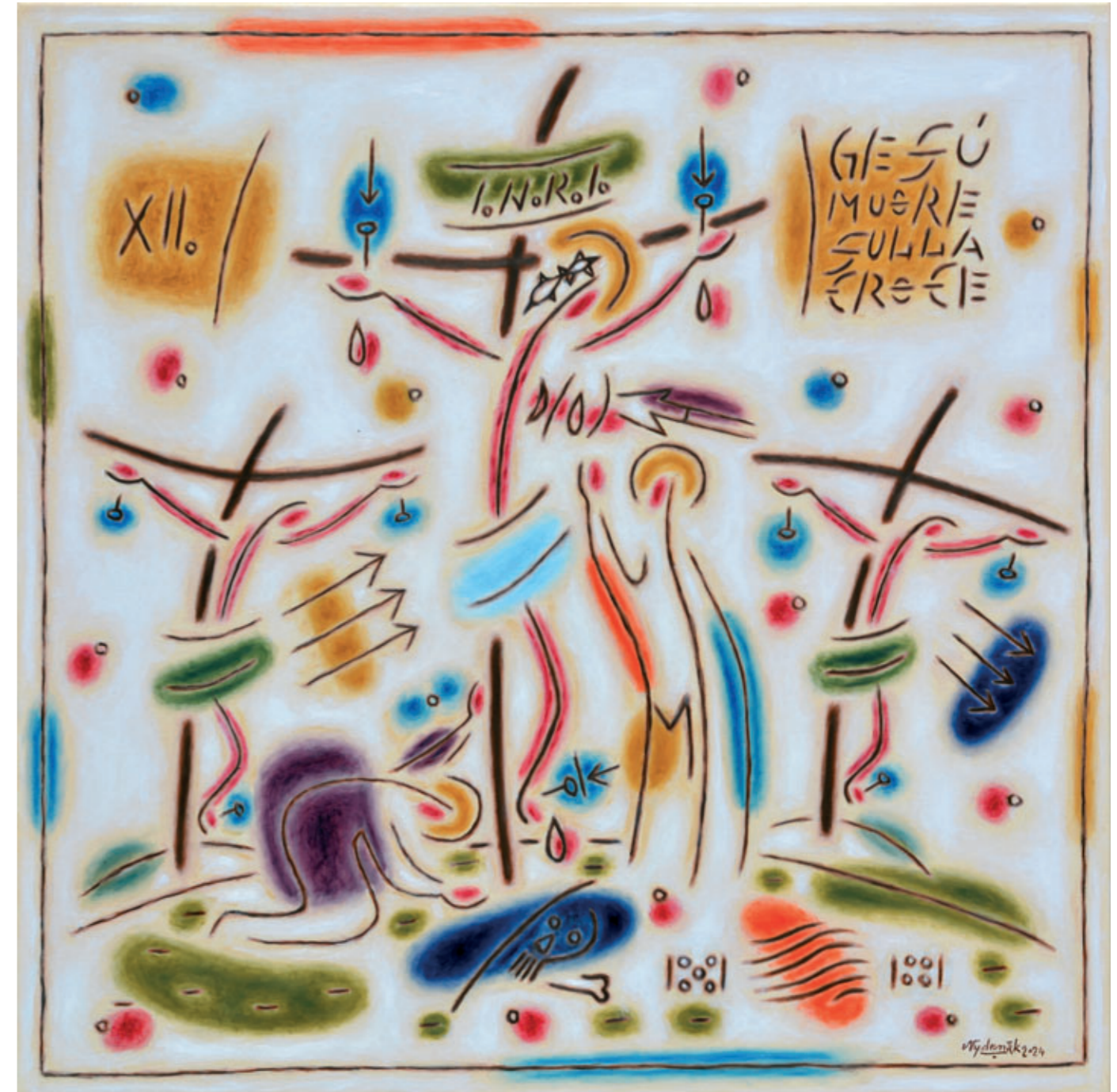
pokúša sa demaskovať strašidlnú dobu a skrze tie porozumieť aj svojej úzkosti a úzkostiam svojej doby.

Jozef Vydrnák začína karikatúrami, no už jeho prvé maliarske výpovede boli kondenzátom, nabitým množstvom pozitívnej energie. Jeho nadanie, schopnosť improvizácie mu umožnili uplatniť sa v rôznych výtvarných technikách a vyvrcholili v sakrálnej tvorbe, mám na mysli oltárny obraz a jeho vitráže pre kostol v Novej Dubnici. Jeho veľkoformátové obrazy *Stretnutie Čičmancov* v New Yorku (olej, 1999) a *Madona* (olej, 1999) sa medzičasom stali kultovými dielami. Krajinné a prírodné motívy v jeho diele, veľakrát komponované ako zátišia, sú vzácnymi zastaveniami na ceste k hľadaniu farebnej harmónie sveta. Nie sú to prvoplánové pohľady na zobrazovaný objekt, ale takpovediac „druhé čítanie“ obrazu a objavovanie jeho posolstiev. Výsledkom jeho úsilia je náš úžas nad jeho dielom, ktorý vyvolá v človeku pocit, že ten deň je dňom sviatočným.

Jozef Vydrnák je aj spoluzakladateľom a koordinátorom výtvarnej sekcie Medzinárodného výtvarno-literárneho sympózia ORA ET ARS – SKALKA konaného k počte a podpore najstaršieho pútnického miesta na Slovensku – Skalky pri Trenčíne. **Rok 2005** urobil výnimočným výtvarnými riešeniami výzdoby okien, vitráží, mobiliáru a realizáciou oltárneho obrazu pre novostavbu Kostola sv. Jozefa Robotníka v Novej Dubnici. **Rok 2007** – výtvarné riešenie pamätnej tabule zakladateľa mesta Nová Dubnica architekta prof. Jiřího Krohu. **Rok 2008** – komplexné riešenie výtvarnej výzdoby školskej kaplnky Premenenia Pána v Spojenej škole sv. Jána Bosca v Novej Dubnici. **Rok 2010** – návrh a realizácia exteriérových monumentálnych kresieb pre agroturistické centrum *Gazdovstvo Uhliská* v Nemšovej-Trenčianskej Závade. **Rok 2015** – návrh a realizácia veľkoformátových exteriérových malieb na priečelí novostavby ev. a. v. Kostola sv. Trojice v Novej Dubnici.

P.S. V tomto bode si dovoľm pozoruhodnú spomienku:

Rodák z *Veľkého Rovného* Ladislav Mišut (nar. 29. 9. 1923) ako 26-ročný v januári 1949 usúdil, že s *puncem nespoľahlivosti mu v Československu ruže kvitnúť nebudú* (v r. 1948 bol za rozšírovanie protištatných letákov odsúdený na 8 mesiacov) a odišiel do rozdeleného Nemecka. Istý čas pobudol v zberných táboroch (Murnau, Valka). Po štyroch rokoch bol údajne získaný a následne aj vyškolený orgánmi CIC (americká spravodajská centrála) pre špiónážnu prácu v Československu. Po vyškolení bol 4. mája 1953 poslaný do vlasti, aby tam – podľa rozsudku – „prevádzal protištatnú vyzvedačskú činnosť, najmä pokiaľ sa týka vojenského rázu“. Takisto sa so svojím poslaním zdôveril miestnemu farárovi Michalovi Gallovi a oboznámil ho so situáciou a činnosťou slovenskej emigrácie v Nemecku. Napokon mu povedal, že čoskoro odíde a poprosil ho, či by za jeho šťastlivý prechod hraníc, ako aj za slovenskú emigráciu v Nemecku odslúžil sv. omšu, v čom Michal Gallo nevidel problém.

JOZEF VYDRNÁK: GESÚ MUORE SULLA CROCE (JEŽIŠ ZOMIERA NA KRÍŽI),
Talianske inšpirácie pre XII. zastavenie krížovej cesty,
olej-plátno, 100 x 100 cm, 2024

NÁŠMU RODÁKOVI
KATOLÍCKEMU KŇAZOVI
MICHALOVI GALLOVI

1916 - 1981

V ROKOCH 1953-1960
BOL VÄZNENÝ PRE VIERU
ZA TO SI ZASLŮŽI
NAŠU VĎAČNOSŤ A ÚCTU
VENOVANÉ 29. SEPTEMBRA 2006

▲ Kostol Povýšenia Svätého križa v rodnej obci Rudolfa Dobiáša a Michala Galla - Trenčianskej Teplej-Dobrej. Na kostole je umiestnená pamätná tabuľa, venovaná Michalovi Gallovi. (Foto: Eva Javorská a archív Rudolfa Dobiáša.)

Avšak odsľúženie sv. omše vyslúžilo pre Michala Gallu niekoľko rokov väzenia a – po amnestii r. 1960 – zákaz pastoraácie. Prácu si našiel pri výstavbe Novej Dubnice. Tam ho poslali už ako vyškoleného žeriavníka. Jeho tajný dozorca ho upozornil, že bude budovať mesto, kde nikdy nebude stáť kostol ani nezazvonia zvony.

(Poznamenávam, že pán farár Miško Gallo bol pôvodom z Dobrej, ktorá je aj mojou kolískou. A rovnako mi nedá, aby som si i ja spomienkou neohrial dušu, že som tiež Dobranom, ktorému Jozef Vydrnák ilustroval knihy *Znovuzrodenie* a výber z básnickej tvorby *Noci a dni* a ilustroval aj graficky upravil diela: *Litánie k slobode*, *Básnici za mrežami*.)

...

Rudolf Dobiáš

Maliari

Maliari, maliari, oj vy božie deti!
My vonku mokneme a vám slnko svieti.
My sotva ťaháme staré nohy z blata,
vy z okna kukáte na mladé dievčatá.

Maliari, maliari, vy veselá chasa!
Vino a klobása, v tom je vaša spása.
Nemáte na chleba, kúpite si rožky
nimi zajedáte zo slaniny kožky.

Maliari, maliari, oj vy horolezci,
nik vás nepriviaže doma k teplej peci.
Kým sme my vyliezli spod teplej periny,
vy ste zatiaľ prešli cez štyri doliny.

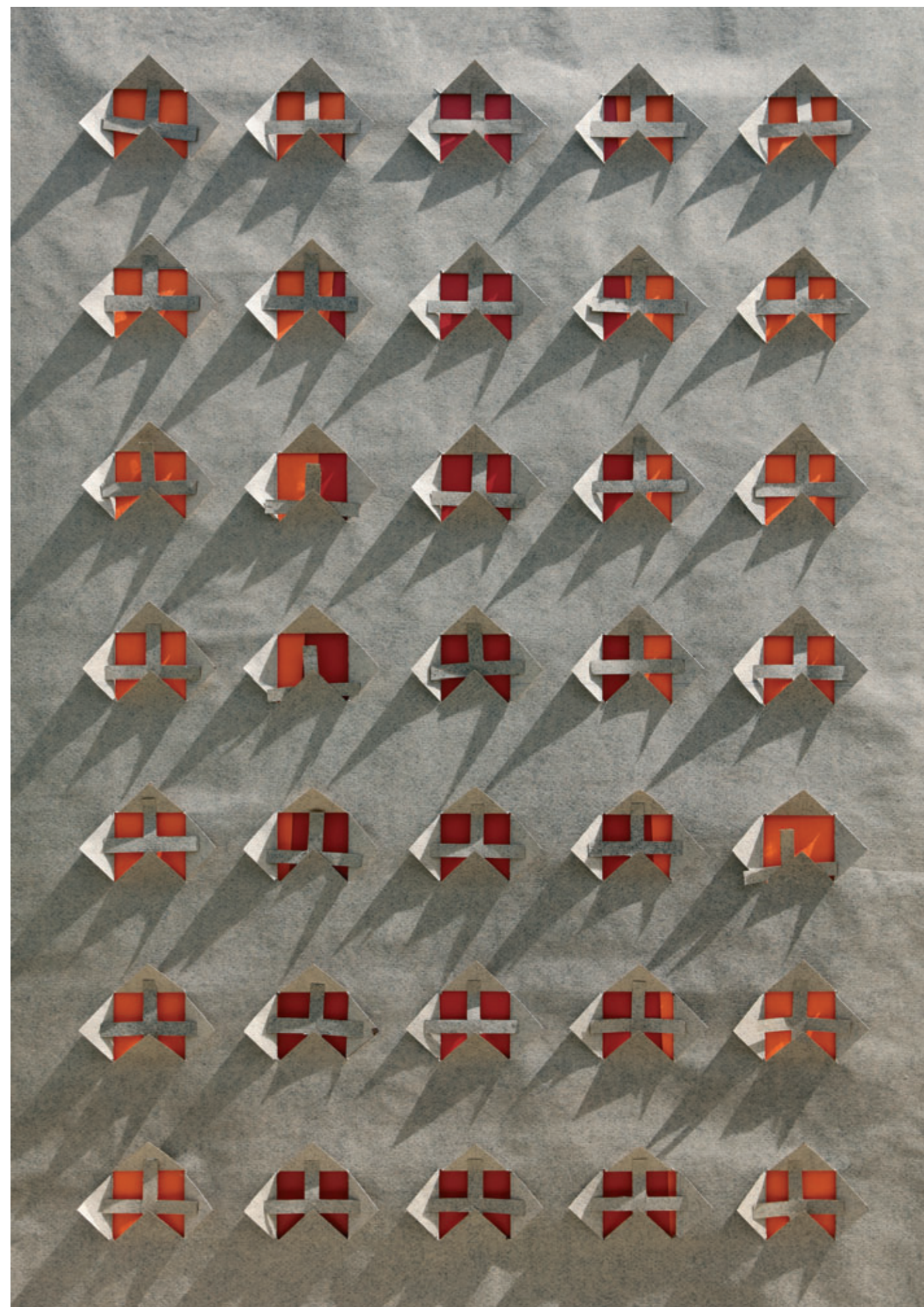
Maliari, maliari, vy nemáte chyby,
ľudia vás zbierajú ako v hore hríby.
My biedne zhynieme a vy zostanete,
hoc vás budú vešať v celom širom svete.

Maliari, maliari, oj vy veľké deti,
vonku mráz vyčíňa a vám kvitnú kvety.
Pre vašu potechu a k vlastnej oslave.
Vino je naliate. Maliari, na zdravie.

N
á
N
á
T
R
á
T

▲ Jozef Vydrnák: POCTA RUDOLFOVI DOBIÁŠOVI
typografika, 100 x 70 cm, 2013

▶ MICHAL ZDRAVECKÝ: Trpeli pre vieru
kombinovaná technika na asfaltovom papieri a kartóne, 90 x 70 cm, 2024

HIDVÉGHYOVÁ-YUNG

Elena Hidvéghyová-Yung

Súkromné teórie Lásky & Bizarné úvahy o partnerstve

Osudové predurčenie

Podľa čínskeho filozofa Čuang-c', ak sa stretli dvaja mudrci, nepotrebovali slová – keď sa dotkli ich oči, „bolo tam Tao“; nehmatateľná podstata celého bytia, vesmíru... Preto tí dvaja „nepotrebovali slová“ – vedeli o sebe navzájom „všetko“. A možno niečo podobné sa stáva pri Láске na prvý pohľad, respektíve pri osudovom stretnutí muža a ženy, ktorí k sebe patria.

Keď sa dotknú ich oči, ich telá (hoci aj len ruky), netreba veľa slov. Niečo magické, akási neviditeľná substancia, *tajomná pra-podstata Lásky* začne medzi nimi pulzovať v nekonečných, vzájomne do seba zapadajúcich vrstvách a premenách.

Ak sa stretnú dvaja ľudia, ktorí k sebe patria, v neviditeľnom svete sa ich duše do seba doslova zakliesnia. Okamžite. Stane sa to mimo akéhokoľvek vedomého poznania, uvedomenia či rozhodnutia. Akoby jeden do druhého začnú odrazu vtekať, prenikať; celkom mimovoľne začnú vysielat informácie o svojej bytosti... A keď sa takito dvaja ľudia dajú do reči, jeden v druhom vidia mnoho dverí a okien duše roztvorených dokorán alebo prinajmenšom nezamknutých, už-už sa otvárajúcich pri najjemnejšom dotyku kľučky – čo sa však pri bežných stretnutiach s inými ľuďmi nestáva. Často sa roztvoria dvoje-troje dverí (niekedy sa vzápätí začnú zatvárať) a čo je podstatné: žiadne nové sa už nikdy neotvoria.

Magický hlas

V jednej slovenskej ľudovej rozprávke musí zalúbený muž rozoznať medzi dvanástimi navlas rovnakými „paničkami“ tú jedinou, pravú... Niekedy sa mi zdá, že v živote to je podobné: muži aj ženy často balansujú medzi viacerými možnosťami, pretože nevidia jasne. Chýba im magická *iluminácia* mysle – nevedia rozpoznať, kto je ten iný, výnimočný, esenciálne odlišný... odčleniť ho od zvyšku. A vôbec to nemusí byť dvanásť pánov (paničiek). Často sú len dvaja (dve), čo treba od seba odlišiť. Zvyčajne chýba tá magická „muška“ z rozprávky; nadprirodzená sila, ktorá by človeku pomohla rozlíšiť toho jedného – respektíve tú jednu – od všetkých ostatných.

A možno je tajomná muška svojskou metaforou pre *vnútorný hlas*, ktorý napovie. Ten (neomylný) *hlas duše*, cez ktorý sa prihovára človeku Boh... Len najťažšie je zachytiť ho v rýdzej forme, bez rušivých vplyvov. A chybný krok môže mať kataklizmatické následky, vždy.

Niekde som raz čítala, vraj rozdiel medzi pravým a *takmer* pravým partnerom je ako rozdiel medzi svetlom svätôján-

skej mušky a bleskom... Trochu bláznivá hyperbola, ale vo svojej podstate presná. A je jasné, že ak to nemá byť blesk, tak nech to radšej nie je nič. Problém je v tom, že mnohí ľudia nevedia, *ako vyzerá blesk* – ako ho spoznať... Takže čakanie naň môže byť bohapustým fantazírovaním naivnej, romantickej duše. (A zároveň nemusí.)

Ale to kľúčové ostáva: čo ak blesk nikdy nepríde. Čo potom...?

Posvätný Eros

Pane, Ty ma skúmaš a vieš o mne všetko; Ty vieš, či sedím a či stojím. Už zďaleka vnímaš moje myšlienky: či kráčam a či odpočívam, Ty ma sleduješ... Áno, veriaci ľudia-kresťania majú obrovskú výhodu: veria, že Boh ich absolútne pozná a miluje. On vidí, integruje, chápe aj tie temné, neraz zahanbujúce stránky v nás... Byť poznaný a videný v celosti, bezo zvyšku je neskutočne oslobodzujúce a liečivé.

Nikdy som o tom nepochybovala: od detstva to patrí k pilierom môjho vnútorného sveta. Lenže môcť byť poznaný a milovaný druhým človekom je ešte *inak* krásne a nado-všetko vzácne – najmä ak ten druhý človek pozná a miluje moje telo, ktoré je aj *jeho* telom...

A tak byť hlboko, bytostne spojený s druhou ľudskou bytosťou, je určite jedna z najúžasnejších vecí na svete, ktorú dal ľuďom Boh ako dar: nádherný a vznešený Eros. Ten, vďaka ktorému sa spoločné lôžko Lásky premieňa na posvätný oltár.

Mužena

Mystická „druhá polovica“... Znamená to, že človek je neúplný a stane sa kompletným, až keď spojí svoj život s druhým človekom? Nie. Tak „jednoducho“ si to nepredstavujem. Totiž, verím vo vlastnú integritu. Navyše, každý človek je sám v sebe celistvý, v Bohu... a má na tom pracovať. Určite áno.

Lenže istá forma bytostného naplnenia prichádza *výlučne* v spojení s druhým človekom; v spojení duchovno-telesnom. A v tom je istá dilema, lebo: *Nie je človeku dobre byť samému*, vraví Boh Adamovi v rajskej záhrade, a dáva mu partnerku – *Mužena sa bude volať, lebo je z muža vzatá...* Kniha Genezis; biblické (obrazné) vyjadrenie druhej polovice – tej, ktorá chýbala pre úplnosť, pre zamedzenie osamotenosti... A dáva to absolútne zmysel: muž a žena ako jedno; základná jednotka sveta. Dve komplementárne časti celku.

Ale zároveň platí aj to druhé – hlboká ľudská túžba byť *sám v sebe* naplnený, svojbytný; nehľadať svoju úplnosť v druhej bytosti, ale predovšetkým v sebe samom (v Bohu).

To ostáva tiež. Nádherný, posvätný paradox, ktorý treba žiť.

Svätyňa svätých

Manželstvo, respektíve manželskú Lásku vidím ako živý, nado-všetko vzácny organizmus; môže prekvitať, prinášať hojné ovocie, ako strom zasadený pri vode... A môže aj odumrieť.

KAMIL MIKEL: Genezis
experimentálna maľba na plátne, 150 x 150 cm, 2024

Preto sa treba oňho starať aj vedomými zásahmi – postaviť viac na svetlo, vysychajúcu pôdu zalíať, presadiť do väčšieho kvetináča, zastrihnúť či odrezať niektoré výhonky, opláchnuť listy od prachu, prihnojiť, odstrániť vošky, eliminovať v okolí rušivé vplyvy... Áno. Vidím manželstvo ako nádherný kvet – rastlinu, čo vyrastá zo zeme, má korene a pri optimálnej starostlivosti nezvädne, nezomrie počas života. *Nikdy*. Teda pokiaľ fyzická smrť, alebo niečo tomu podobné (duchovné) nevstúpi do hry.

A vidím manželstvo aj ako starobylý jeruzalemský chrám s jeho nádvoriami a svätyňami. Veľkolepý a mohutný. Každý pár by si mal vytvoriť svoje vlastné *Desatoro*. Nastaviť rituály, ako vstupovať do Chrámu manželstva. A potom... kto – kedy – a či vôbec smie vstupovať so zatajeným dychom do tej najvnútornejšej časti – do Svätyne svätých – s výnimkou samotných manželov a Boha... Aby sa nebudaj niekto nedotkol posvätných predmetov nepovolnou (kradmou) rukou.

Homme fatal & femme fatale

Z môjho pohľadu tou skutočne „druhou polovicou“ ženy môže byť jedine muž, ktorý ju dokáže vidieť v celej jej vnútornej kráse (i ne-kráse) a pravde – a ona jeho tiež. Vždy to musí fungovať paralelne a synchronne. To je akoby „dôkaz pravosti“. Vidieť vzájomne poza všetky vonkajšie masky, štylizácie. Musí to byť oslobodzujúce a neskutočne radostné.

Dostojevskij raz povedal, že *Milovať niekoho znamená vidieť ho tak, ako ho vidí Boh*. Áno, môcť tak vidieť svojich partnerov, ale aj deti, rodičov, súrodencov, priateľov – aký nádherný a vznešený ideál! Celý život sa k nemu len viac alebo menej približujeme. Ale dosiahnuť ho nám zrejme nie je dané.

Múdrost svätcov

Svätý Bernard z Clairvaux (12. stor.) napísal, že *Manželstvo je ako štep; niekedy sa ujme, niekedy nie*. A z toho treba vychádzať. VŽDY je to tak trochu vabank. Akokoľvek silný a úprimný je úmysel ostať spolu „navždy“.

... *preto ak by ktokoľvek z nás mal pocít, že je zaživa pochovaný v hrobe, má právo ten kameň odvaliť. Právo, ba priam povinnosť. Je to otázka života a smrti...* – v mojej fantázii by zhruba takto mal znieť záver každej manželskej prísahy či manželského sľubu. To vnútorné krédo vpísané hlboko do duše. Či už vypovedané alebo nie. A odumretý štep manželstva je odumretý štep. Neožije. (Ani v rozprávkach.) Nech je to akokoľvek bolestné, treba sa pohnúť ďalej.

Lebo človek sám je zodpovedný za všetky dary, ktoré mu boli zverené do opatery. Predovšetkým dar seba samého – dar vlastnej jedinečnosti, autenticity. Priblížiť sa k svojej podstate; rozvinúť ju do maximálnej možnej podoby. Žiť a nie živiť... To predsa nie je egoizmus, ale základná povinnosť voči sebe, voči Bohu i voči svetu.

Je to posvätný zákon a ísť proti nemu je podobné smrteľnému hriechu.

Fantázia e-mol

Jedzte každý svoje hrozno, svoje figy a pite každý vodu zo svojej vlastnej studne, kým neprídem –

učil ich starozákonný prorok.
Ale dievčina posmutnela: Ach áno,

rabbi... Lenže čo mám robiť,
ak je moja studňa otrávená; čo
ak mi môj milý dáva piť jed...?

Musím ísť predsa k tomu,
kto sa mi dá napiť vody živej; učiteľa,

ja nechcem zomrieť mladá.

Môj „Hymnus na Lásku“

Pokúsiť sa po svätom Pavlovi napísať *iný*, vlastný Hymnus na Lásku, je trúfalé a zrejme aj zbytočné... Ak by som však predsa mala zapísať svoje prívratné „vyznanie“, určite by som chcela vyzdvihnúť to, čo *Láska dokáže*; zachytiť jej magický vplyv na dušu človeka... Preto by nescela chýbať aj takáto túžba-prosba: *Očisť, čo je skalené; zavraž, čo je znavené; uzdrav, čo je zranené. Ohni, čo je stípnuté; zohrej, čo je skrehnuté; naprav, čo je zblúdené.*

Áno, ide o citát z Turíčnej sekvencie na sviatok Ducha Svätého. Od mladosti, vždy keď sa raz za rok číta na nedeľnej svätej omši, myslievam paralelne na ľudskú Lásku. Lebo je to nádherná metafora pre vzťah dvoch ľudí, ktorí sa milujú hlboko; nesmierne hlboko. Vtedy jeden na druhého môže takto priam rozprávko-zázračne pôsobiť. Dotyk *pravej, nesebeckej Lásky*, to všetko naozaj dokáže. Má moc zharmónizovať a opraviť „pokazené súčiastky“ duše.

Podobne ako keď človek ladí hudobný nástroj... nenásilne, s ľahkosťou. A milujúci partner môže byť aj ránhojičom; priniesť novú, liečivú skúsenosť. Môže *zachrániť, čo je ohrozené; rozsvietiť, čo je zhasnuté*. Môže odrezať škodcov-parazitov na tele mojej duše; odkliať hlbokú podstatu mňa, ktorá nemohla byť žitá. Dať vytrysknúť živej vode tam, kde je púšť...

Pokiaľ človek *takého* životného partnera nájde, našiel vzácnu perlu. Musí predať všetko, čo má, aby ju získal... a takí dvaja ľudia majú príležitosť vytvoriť mimoriadne krásny vzťah – *zapísaný zlatom na hodvábnom papieri*.

...

HI D V É G H Y O V Ĥ - Y U N Ğ

ANDREJ MICHALÍK: Bez názvu, kombinácia techník na papieri a kartóne, 70 x 50, 2024

11. 6. 2024
•
PRIJATIE U PRIMATORA
MESTA TRENČÍN
MGR. RICHARDA RYBNÍČKA

HEURELVED

...len hodiny z vody
a hodiny z piesku
sypú sa a tečú
bez veľkého tresku

na miesta kam tulák dorazí

tam kde sa mu zardá
že les skrýva azda
vzácné obrazy...

E O

Vždy sa dá povedať
prišiel som až sem
do tejto chvíle

alebo
som vyslovením
svojho mena

No možno byť
aj správou
ktorá prichádza
z ticha

Prejsť ako stromy
celú cestu
na jednom mieste
rozochvieť vzduch
len vo vetre
a v mraze
s trieskou zadretou
v hlase

iba ako určitý člen
les

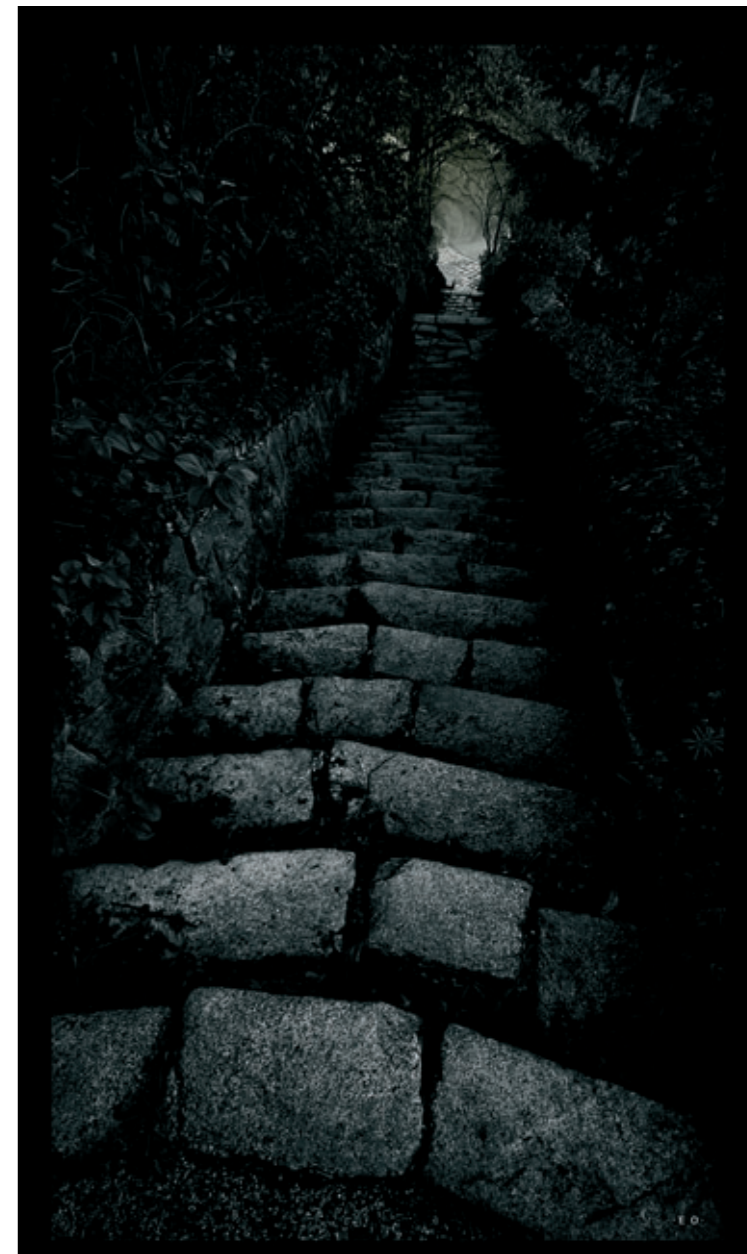
ERIK • ONDREJIČKA
básne a fotografie
fotografie a básne

&

fotograficko-typografický koncept dvojstrany

...nič vás nevarovalo
žiadne cinkanie
po otvorení dverí
ani tabuľka
odtiaľto niet cesty späť

viete len
že je to niečo paralelné
a nekonečné
z čoho niet návratu
a čo vás pomaly mení
na nedopísateľnú zbierku
do ktorej ste vošli
puklinkou v sebe...

E O

*Odkedy si vesmír
volačo pamätá
svietilo na cesty
slnkám a planétam*

*Dvakrát dokonalé
z hmoty aj vo vlnách
pre vonkajšok odraz
pre vnútro potrava
nech sa nižšie vyšším
naplní do plna
s nezištnosťou Majstra
čo iba rozdáva*

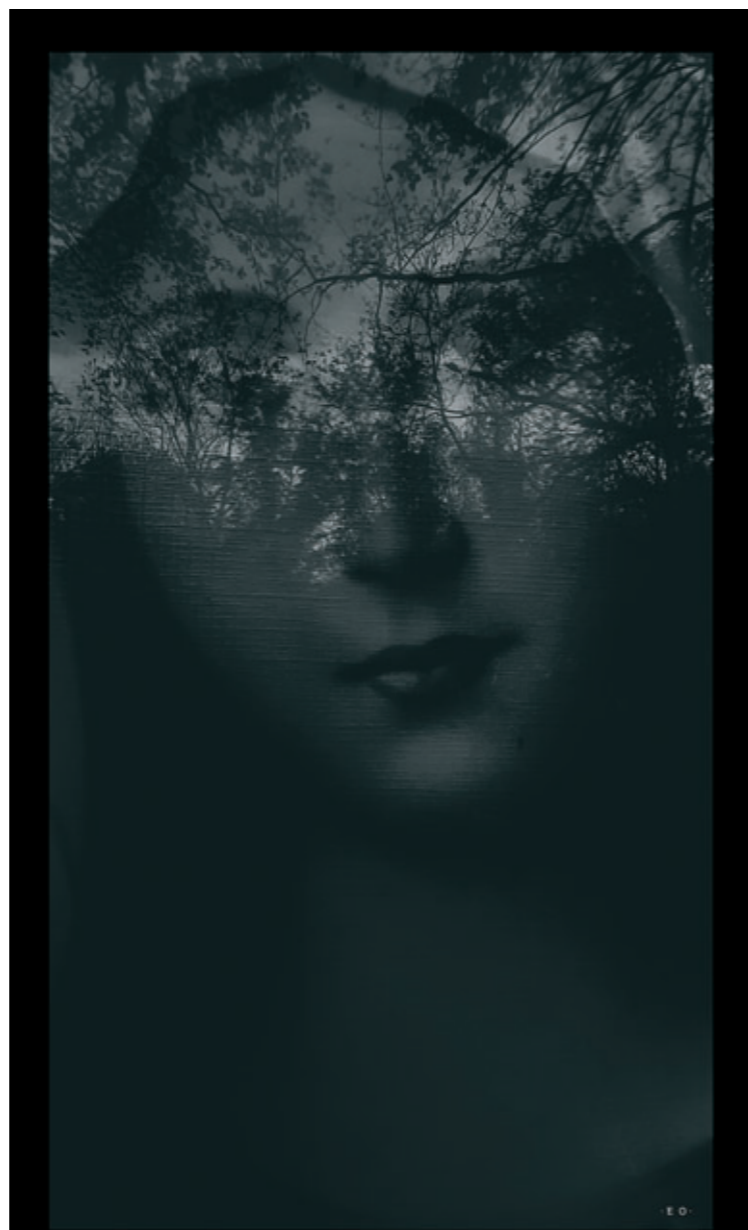
*čosi ako pohľad
láskavý a presný
pre spojenie koncov
a paletu pre sny*

*Vie vojsť aj do slova
a aj do písmena
keď ho ktosi kdesi
presne zaznamená*

*a keď sa zobrazí
dostatočne verne
svetielko zasvieti
aj z kúsočkov černe*

ERIK • ONDREJIČKA
básne a fotografie
fotografie a básne
&
fotograficko-typografický koncept dvojstrany

*...iba tvoj smútok
v n
očných tieňoch
ten jediný v ňom
naozaj obtiahnem
vyblednutou konva
linkou...*

*A možno ani nie sú
pre nás
tie ich tajné znaky
ktoré končekmi krídel
opisujú vtáky*

*keď letia do vlastného smútku
tmavou oblohou
a možno sa iba pred nami
hrajú na bohov*

*sťahujú po nej
dlhé čierne závoje
a každý z nich ju pritom
strihá na dvoje*

*aby tma bola práve taká
vysoká a hlboká
aká sa presne vojde
do starého obloka*

Miro Mališ

Z neúplného denníka (15. máj 2024)

A toto som ti chcel ešte povedať

Dnes skoro ráno
po treťom desiatku
po prijímaní
na omši za nás
zaspievala
ti sestra františkánka
Veni Domine
Nebesky krásne
a mňa to dojalo k slzám
Viem že to vieš
Obloha bola úplne čistá
a slnko svietilo

Dnes popoludní
keď som bol pri tebe
a priniesol som ti ruže
rozprávali sme sa
o svete o poézii
o nás
Stále svietilo slnko

Potom som išiel domov
a v parčíku
pri evanjelickom kostole
som to zacítil
Dnes neskoro popoludní
začala kvitnúť lipa
A vonia omamne
Viem že to vieš

Tak toto som ti chcel povedať

Meditácie nad starými fotografiami

Tam v diaľke

Povedz mi Láska čo tam v diaľke vidíš
alebo budem možno radšej hádať ja
Zatiaľ nič nechápeme Je to ako jidiš
No správnym smerom pozeráme obaja

Spolu sme uväznení v oku hurikánu
a sledujeme veci čo sa rútia okolo
Zdá sa nám že sa rútiť nikdy neprestanú
a keď sa víchor pohne bude ako nebolo

Tak povedz Láska kam upieraš pohľad
lebo ja hľadím iba tebe do očí
Usmej sa na mňa bozkaj ma a pohľad
veď život nám to miliónkrát otočí

Si taká sladká voňavá a mladá
a žiadne tvoje krásy nie sú pre mňa schované
Nevieme ešte kto nás stále hľadá
kto pôjde domov prvý a kto zostane

Meditácie nad starými fotografiami

Večné mesto

A Rím ti leží pri nohách
Pozeráš sa z kupoly Svätého Petra
z pahorkov Palatína a Kapitolu
Pod tebou bez prestania tečie
rieka a Mesto
Všetky tie dávne fóra
Asi takto sa cítila Kleopatra
na začiatku svojej pompéznej cesty

Ale my stojíme nohami na zemi
a hlavy dvíhame k oblohe
Kráčame od prvého mílnika
po starej Via Appia
Spolu
Vo dvojici
Tak ako celý život
A nie je žiadna sila
ktorá by nás mohla rozdeliť

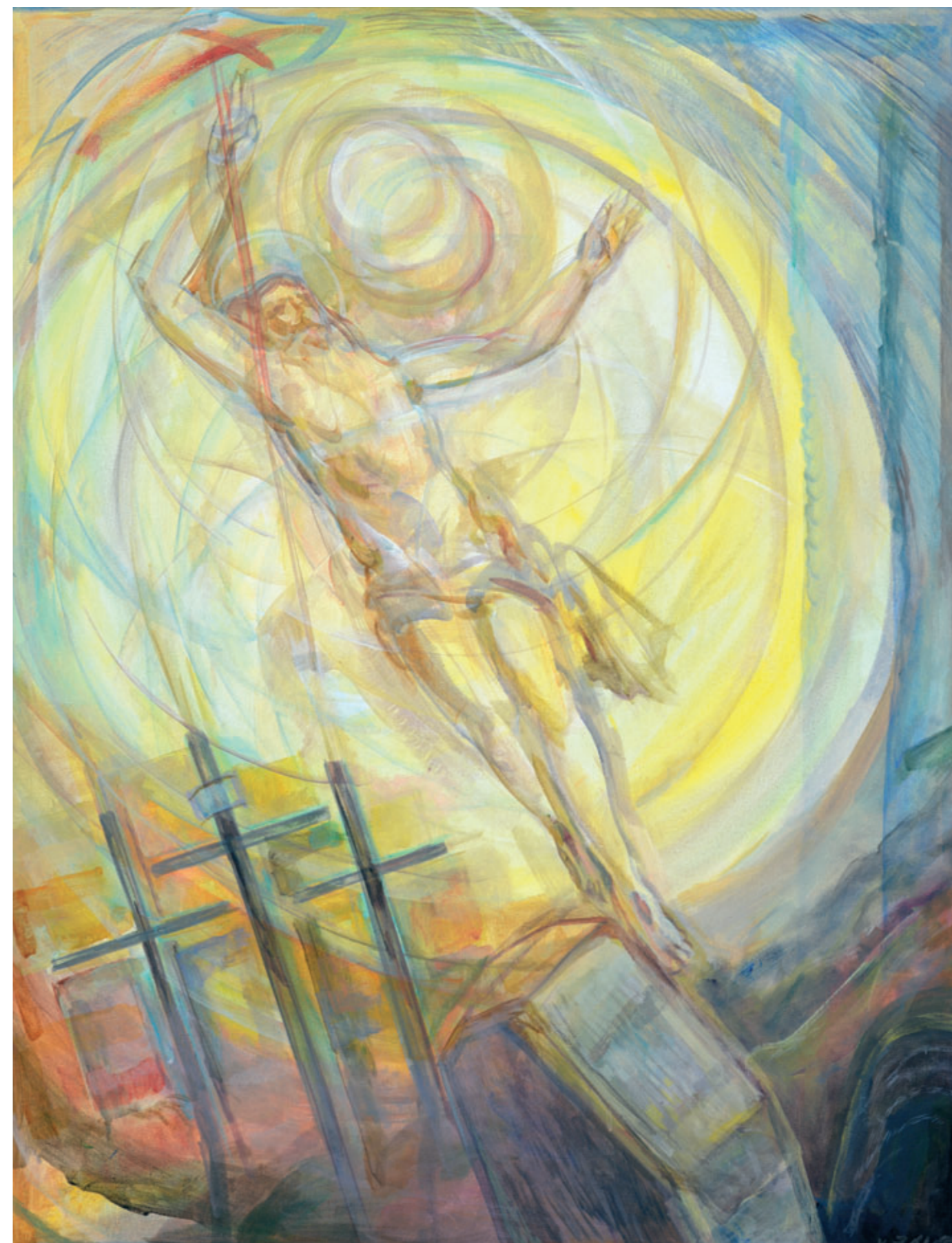
Stretávame kohosi Neznámeho
Ide oproti nám
a ty sa ho opýtaš
Quo vadis domine
Položí ruku na tvoje plece
a ticho odpovie
*Pod' so mnou
do ozajstného
Večného mesta*

Meditácie nad starými fotografiami

Ešte raz o tvójich očiach

Určite to bolo prvé čo ma na tebe
upútalo a očarilo

POZOR

VLADIMÍR ZÁLEŠÁK: Vzkriesenie
akryl-plátno, 90 x 70 cm, 2024

Zvodný a zároveň plachý pohľad
Vôbec sa to nevyučuje
A tvoja neistá krátkozrakosť
ma ihneď opantala
Aj keď bola krása tvojich očí
nedokonale ukrytá za sklom
a rámom okuliarov
(mimochodom aj tie ti pristali)
Ale keď si ich odložila
uvidel som hĺbku smaragdového mora
a nekonečné diaľky najtmavšieho vesmíru
Odrážali sa v tvojich zreničkách
Uvedomil som si
že túto krásu chcem obdivovať
celý život

Tak rád ťa bozkávam na oči
Najprv na pravé
(na to čo je trochu menšie)
potom na ľavé
Znova a znova
Celé roky

Vidíš už v dokonalých súvislostiach
Najkrajšími očami aké si viem predstaviť
sa pozeráš ponad priestor
A čas už nehrá žiadnu rolu
Je iba večnosť

Ako veľmi by som chcel vidieť
to čo vidíš ty

Sectio aurea

Boli sme jedno telo jedna duša
Celé roky sme stáli tesne pri sebe
Bol by hriech taký život nevyskúšať
len smútok za ním ten sa potom nevstrebe

Boli sme jedna duša jedno telo
až kým nás osud zlatým rezom rozdelil
a tvoje telo z nášho náhle odletelo
A zostali nám nerovnaké podiely

Tá lepšia čiastka z nás už býva v nebi
Ja môžem aspoň vo sne stretnúť anjela
Povie mi *mám presne dva výherné žreby*
a tvoja láska oblieka sa iba do biela

Žltú aj červenú si nahradila farbou čistoty
Si predsa jasný víťaz v tomto boji

Keď prídem k tebe budem navždy ako ty
Čo rozdelila smrť to Pánboh opäť spojí

Sub horizonte

Sedávali sme na brehu mora
Na teplom piesku
na vyhriatych okruhliakoch
Slnko zapadalo
a nútilo ťa prižmúriť
tie krásne oči
Ich odraz sa trblietavo
zrkadlil na hladine

A svietili ako
Bláznivé Diamanty

V diaľke splyvalo more
s oblohou
v absolútne rovnej čiare
Držali sme sa za ruky
a tvoje vlasy ma štekli
na tvári
Vzduch voňal morom
borovicami a levanduľou
A divým tymianom
Najviac si však voňala ty

Obdivovala si loďky
s napnutými bielymi
plachtami

Sú veci ktoré vidíme
Ale je množstvo vecí
ktoré sú pod čiarou
horizontu

Ak máme trpezlivosť
a otvorené srdce
ony sa nám zjavia

Lode
ktoré pred chvíľou
ešte neboli
nenápadne sa vynárajú
akoby z útrobu mora
Sťažne plachty
A nakoniec trupy

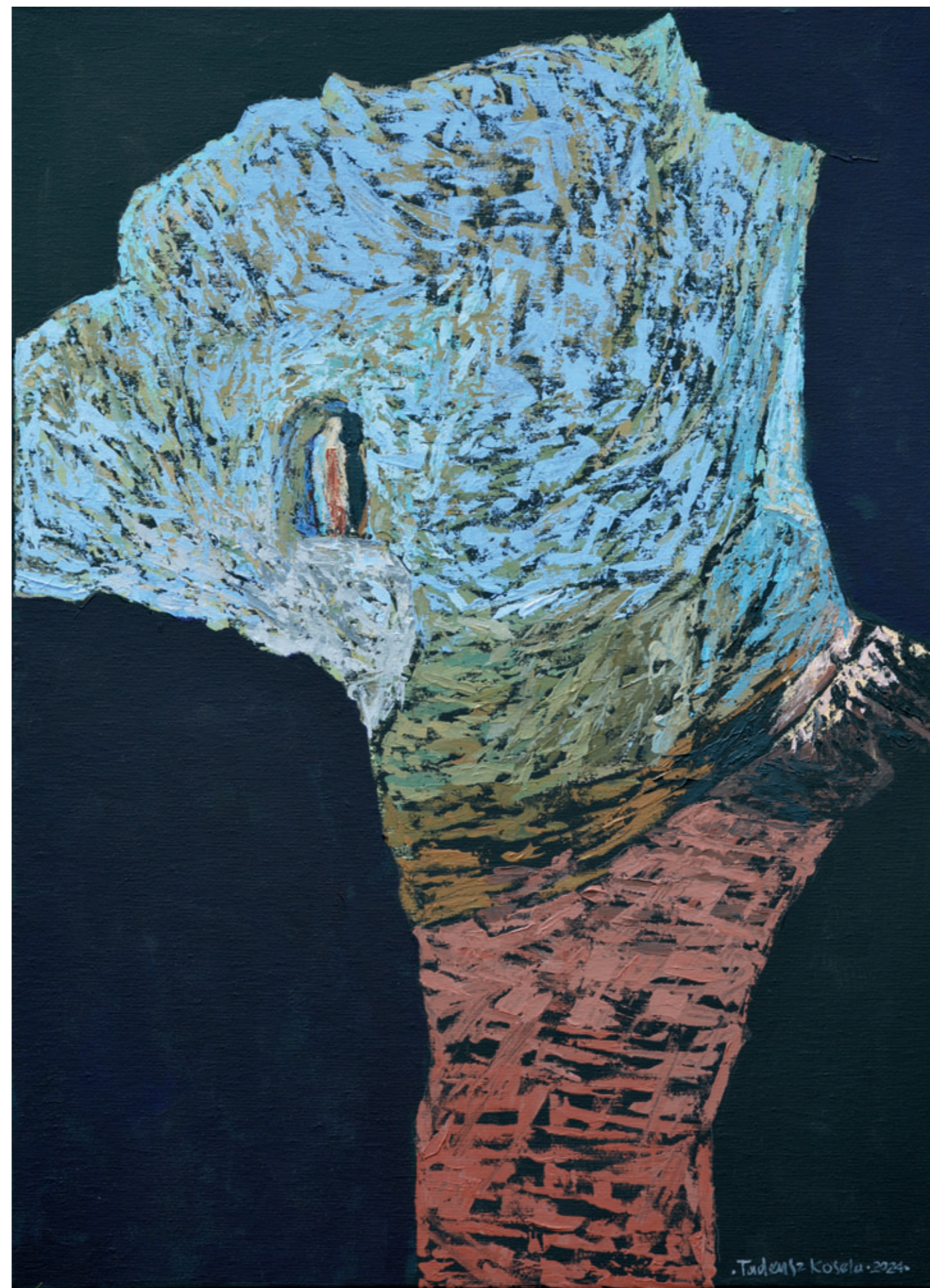
Je toľko lodí
ktoré nikdy neuvidíme
nedokonalými očami

Ty ich však vidíš všetky
Ukáž mi ktorá z nich
je tá naša
A kam pláva

...

TADEUSZ KOSELA: Z cyklu Skalka, akryl-plátno, 70 x 50, 2024

RUSKO

Pavol Rusko

Básne

Vybral som sa na osobnú **PŮŤ**
Môj stan je dostatočný
na prikrytie myšlienok
Telo nechám z neho vytrčať
presne /podľa potreby/
vetrám hornú alebo
dolnú polovicu svedomia

•••

Podvodníkom tlieskame
je to ako niesť kameň
Neargumentujeme
Vrieskame
Neviem kam sme dospeli
Dospeli?
Len pokoj,
civilizovane

CIVILIZOVANIE

•••

OZVENA
Ono sa povie snívaj lietaj v oblakoch
Rovnako
zohnutý leziem poza hroby svojho sna
Rozoznám
prázdnotu v slovách teplé miesto na hrudi
Zablúdi
tlmená túžba hlukom sveta zmyselne
Do dielne
tvorivé okná dvere mám vždy dokorán
Toľko rán
toľko rán

•••

Nosím ťa v zuboch

Ako **PLOMBA**
zavadzias no nebolíš
Obtieram si
o teba jazyk
kedy a kde sa len dá

Potom doma

každý večer i ráno
dookola
umývam zuby
špinavému svedomiu

•••

Počas dňa v uliciach
zvedavo porovnávam
iné ženy s tebou

Obzerám poprsie
postavu oblečenie
chôdzu vlasy a reč

Niektoré nad tebou
s náskokom vyhrávajú
Kým sa nestretneme

POROVNÁVANIE
neporovnateľného

Postačí aby si
spokojne prišla domov
zažmúrila oči

S úsmevom na perách
zaspala od únavy
a nik nemá šancu

•••

Keď Boh rozdával **ROZUM**
stál som posledný v rade
Za priehrstie ho nabral z vreca
*/odtiaľ rozum vo vreci/
a sypal každému na hlavu
*/odtiaľ rozum v hlave/
Keď som prišiel na rad
zdvihol celé vrece
a zvyšok na mňa vysypal**

Teraz je mojím celoživotným
údelom zistiť
koľko sa mi z neho ušlo

Vtelil som sa do bábätka
a prvýkrát som úprimne
nad sebou zaplakal

•••

Kráčajú vo mne obaja
PETER a PAVOL

Na seba som si zvykol
Peter je mojou ozvenou

Dostal kľúče od domu
Meno znie medzi skalami

Ja sa ešte stále hľadám

Zvláštna kombinácia
Veriaci a neveriaci

Nosím ich v sebe obidvoch
Ťarchu aj spasenie

Peter zavola obráť sa
Poslúchol som ho

•••

Si v ňom tiež
keď ma **KOZMOS** obopína
Moja vina
je väčšia lebo o nej viem
Chodníky k hriechu mám
vychodené

Chýba mi
chlieb a voda ktorá kriesi
Keď tu nie si
k tebe ma to ženie
Každodenne každodenné
/má-to-ženie/

•••

Keď nastane večer
na konci dňa
si umyjem zuby
oblečiem pyžamo
aby som ho mohol
pri tebe
opäť vyzliecť

Pomodlím sa
ľahnem do postele
čakám kedy prídeš

Len politik
NA KONCI DŇA
nás nepozná

/ťa nepozná, nerozozná/

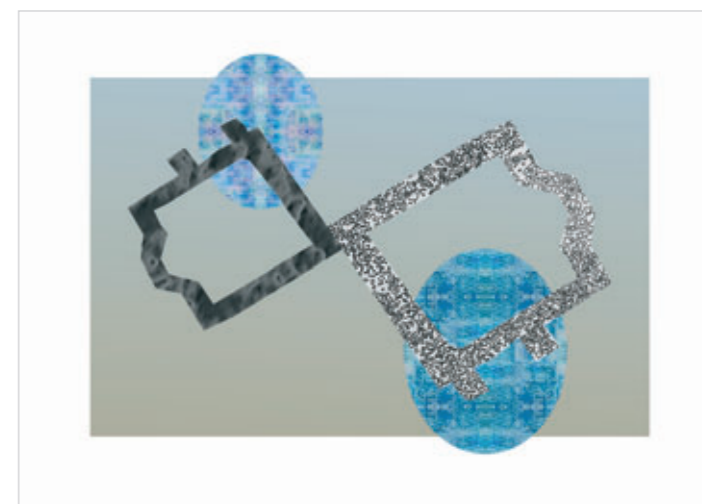
•••

VODA

Kedy si pil naposledy vodu
z misky svojich dlaní
akceptujúc množstvo jarkov
vyvierajúcich medzi prstami

Kedy si ju sľkol do seba
spolu s nádychom
Nie tak že zatajíš dych
ako keď piješ z pohára

Kedy si sa napil
priamo zo studničky
a kedy si si naposledy
pred ňou pokľakol?

PAVOL RUSKO: Základy viery – Skalka I,
kombinácia techník, digitálna tlač, 30 x 40 cm, 2024

•••

Nájdenny pôdorys
aplikovanej geometrie
premietnutý do priestoru
oporným systémom

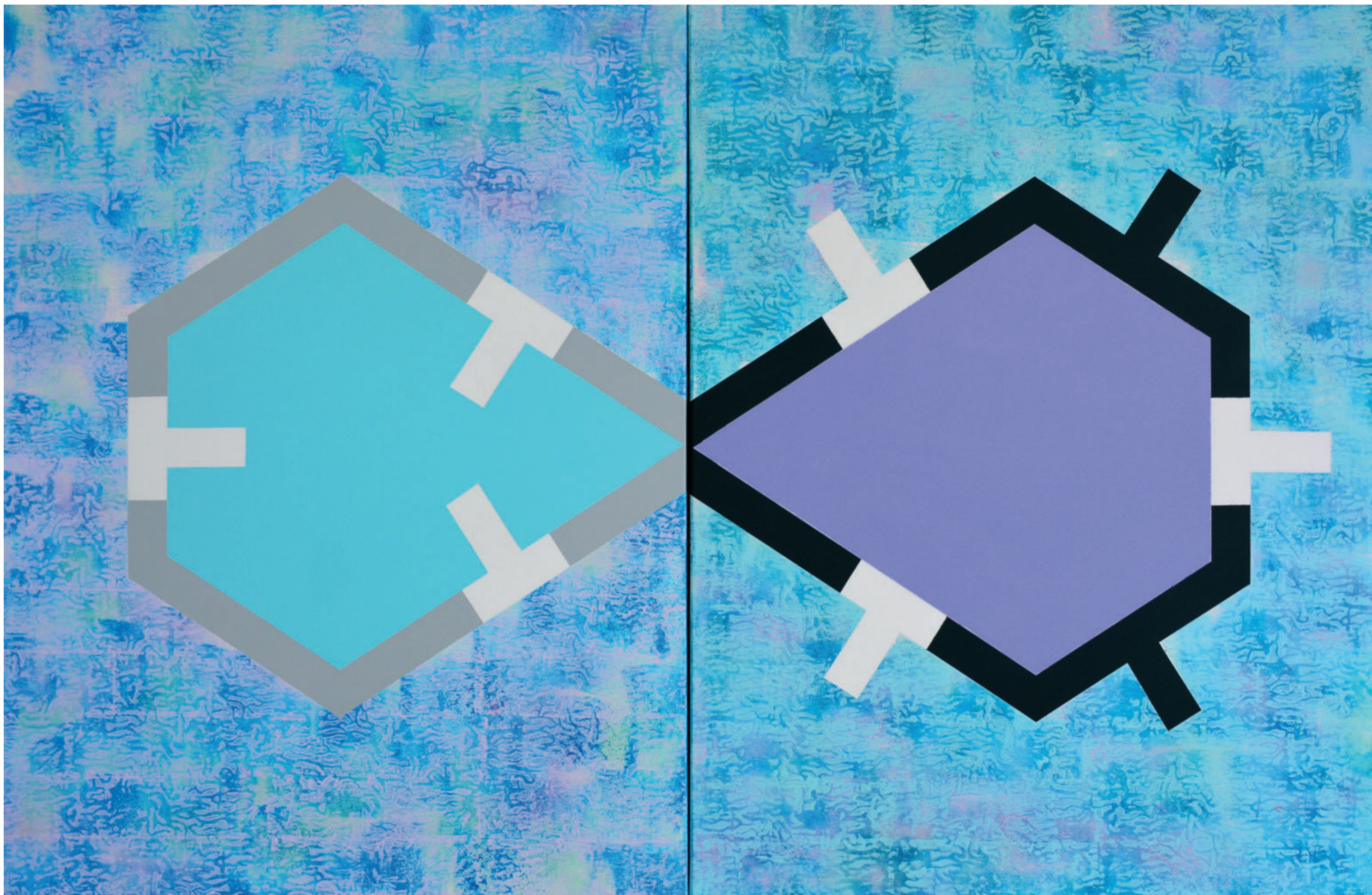
Vstupnými dverami
linka boľavo prerušovaná
vertikálne vytýčená
úzkymi oknami

Umením prežité
deje a farby fixované v skle
silou ducha očistené
účinky svedomia

Lomené oblúky
siete krížovej klenby ľakajú
napriek tomu sa ma s citom
GOTIKA dotýka

nálada: /som vyhorený ako Notre Dame/

Rudolf Dobiáš

**básnik a spisovateľ – literárna sekcia
koordinátor literárnej sekcie**

narodený/born 29. 9. 1934 v Dobrej pri Trenčíne
adresa/address Trenčianska Teplá-Dobrá
email kontakt/contact dobiasrudo@gmail.com
web prezentácia/presentation
www.litcentrum.sk/slovenski-spisovatelia/rudolf-dobias

Pavol Rusko

**výtvarník, básnik, vysokoškolský pedagóg –
výtvarno-literárna sekcia**

narodený/born 12. 2. 1961 v Ružomberku
adresa/address Vavra Šrobára 3, 034 01 Ružomberok
email kontakt/contact p.rusko@centrum.sk
mobil kontakt/contact +421 907 883 105
web prezentácia/presentation Google – heslo: Pavol Rusko

Jaroslav Kweclich

výtvarník, vysokoškolský profesor – výtvarná sekcia

narodený/born 27. 8. 1957 v Częstochowe (Poľsko)
adresa/address Obrońcow Poczty Gdańskiej 7B, Częstochowa, Poľsko
mobil kontakt/contact +48 500 233 717
email kontakt/contact
web prezentácia/presentation
www.malarstwo.ajd.czest.pl/kadra/prof-jaroslav-kweclich.html

Erik Ondrejčka

**básnik, fotograf – literárno-fotografická sekcia
koordinátor literárnej sekcie**

narodený/born 1. 5. 1964 v Bratislave
adresa/address Čapkova 1, Bratislava
email kontakt/contact erik.ondrejicka@gmail.com
web prezentácia/presentation www.litcentrum.sk/autor/erik-ondrejicka, Wikipédia

Elena Hidvéghyová-Yung

poetka a spisovateľka – literárna sekcia

narodená/born 29. 9. 1970 v Bratislave
adresa/address Benediktiho 4, Bratislava
email kontakt/contact hidveghyova@gmail.com
web prezentácia/presentation litcentrum.sk/autor/elena-hidveghyova-yung

Tadeusz Kosela

výtvarník, vysokoškolský pedagóg – výtvarná sekcia

narodený/born 1. 12. 1955 v Częstochowe (Poľsko)
adresa/address Ul. Bacewicz 11m7, Częstochowa, 42-200, Poľsko
email kontakt/contact tadeuszkosela@gmail.com
mobil kontakt/contact +48 602 701 212
web prezentácia/presentation
www.malarstwo.ajd.czest.pl/kadra/wykl-tadeusz-kosela.html

Michal Zdravecký

výtvarník, emeritný stredoškolský pedagóg – výtvarná sekcia

narodený/born 5. 11. 1949 v Duplíne
adresa/address Studenohorská 83, 841 03 Bratislava
email kontakt/contact mzdrapecky@gmail.com
mobil kontakt/contact +421 902 612 590
web prezentácia/presentation
krestum.sk/author/zdravecky/ • webumenia.sk/autor/12094

Miro Mališ

básnik – literárna sekcia

narodený/born 17. 12. 1963 v Žiari nad Hronom
adresa/address Mierová 72, 821 05 Bratislava
email kontakt/contact miromalis4@gmail.com
web prezentácia/presentation <https://www.litcentrum.sk/autor/miro-malis>

Kamil Mikel

výtvarník, stredoškolský pedagóg – výtvarná sekcia

narodený/born 30. 10. 1964 v Zlíne (Česká republika)
adresa/address Údolní 397, 686 01 Uherské Hradiště, Česká republika
email kontakt/contact k.mikel@seznam.cz
mobil kontakt/contact +420 737 024 935
web prezentácia/presentation:
singulart.com/en/artist/kamil-mikel-28029

Marián Kvasnička

**historik a znalec umenia
kurátor sympózia**

narodený/born 12. 7. 1955 v Trenčíne
adresa/address Trenčín
email kontakt/contact kvasnicka@stonline.sk
web prezentácia/presentation Google – heslo: Marián Kvasnička

Vladimír Zálešák

výtvarník, stredoškolský pedagóg – výtvarná sekcia

narodený/born 26. 4. 1961 v Uherskom Hradišti (Česká republika)
adresa/address Komenského 124, 687 51 Nivnice, Česká republika
email kontakt/contact zalesakvl@seznam.cz
mobil kontakt/contact +420 605 084 488
web prezentácia/presentation: vladimirzalesak.cz

Jozef Vydrnák

**výtvarník – výtvarná sekcia
koordinátor výtvarnej sekcie**

narodený/born 27. 3. 1961 v Trenčíne
adresa/address Centrum I – 35/82/11, 018 41 Dubnica nad Váhom
mobil kontakt/contact +421 905 960 276
email kontakt/contact joyart@gmail.com
web prezentácia/presentation www.vydrnak.com, www.krestum.sk/author/vydrnak/

Veronika Weberová

**výtvarníčka, pedagogička na základnej umeleckej škole –
výtvarná sekcia**

narodená/born 3. 3. 1987 v Bratislave
adresa/address Hodonín
email kontakt/contact vewe@veronikart.sk • vewe.veronikart@gmail.com
mobil kontakt/contact +421 908 474 025
web prezentácia/presentation veronikart.sk

NĀŠĪ HOŠṬOṬELĪĀ

Andrej Michalík

výtvarník, stredoškolský pedagóg – výtvarná sekcia

narodený/born 17. 9. 1970 v Nitre
adresa/address č. d. 151, 958 43 Krásno pri Topoľčanoch
email kontakt/contact akovmich70@gmail.com
mobil kontakt/contact +421 903 868 860
web prezentácia/presentation facebook.com/andrej.michalik.311/?locale=sk_SK

vdp. Mgr. Štefan Bučo

- rektor Svätej sv. Andreja-Svorada a Beňadika na Skalke pri Trenčíne
- správca rímskokatolíckej farnosti Skalka nad Váhom
- dištriktuálny dekan Dekanátu Trenčín

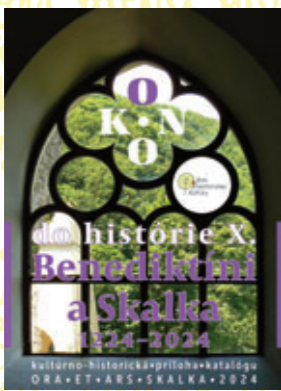
vdp. Mgr. Dušan Berta

- výpomocný duchovný rímskokatolíckej farnosti Skalka nad Váhom

brat Anton Solčiansky

- výpomocný duchovný rímskokatolíckej farnosti Skalka nad Váhom

Kultúrno-historický seminár v rámci sympózia ORA ET ARS – SKALKA 2024

Okno do histórie X. Benediktíni a Skalka, 1224–2024.

Otvorené okno pre všetkých, ktorí sú presvedčení, že veda a odbornosť majú zmysel

Prezentácia vybraných tém verejnosti a diskusia 11. 6. 2024 o 10.00 – 12.00 h

Verejná knižnica M. Rešetku, Hasičská 1, Trenčín (spoločenská miestnosť)

Prednášajúci na seminári:

Igor ZMETÁK (SK)
Slezská univerzita
v Opavě (CZ)
odborný garant

Justyna MASŁOWICZ (PL)
Etnograficzne muzeum
w Krakowie (PL)

Eszter KOVÁCS (HU)
Országos Széchényi Könyvtár
Budapest (HU)

Marián SAMUEL (SK)
Archeologický ústav SAV Nitra
(SK)

Lukáš KUBIČINA (SK)
Oblasťná jaskyniarska skupina
Čachtice (SK)
• Príspevok o jaskyniach na
Skalke. (Nepublikovaný
v zborníku OKNO 2024.)

UKONČENIE SYMPOZIA

NAVŠTĽOVANIE

14. 6. 2024 • V rámci 1. ročníka projektu UMENIE K DEŤOM 2024, inšpirovaného Medzinárodným výtvarno-literárnym sympóziom ORA ET ARS – SKALKA, navštívili umelcov v pútnickom dome detí a pedagógovia zo Súkromnej základnej školy s materskou školou v Skalke nad Váhom.

M E D Z I N Á R O D N Ě V Ý T V A R N O - L I T E R Á R N E S Y M P Ó Z I U M O R A - E T - A R S - S K A L K A

Slávime v roku 2024:

KAPLNKA BEŽCA,
postavená maratónskym bežcom, trenčanom Stanislavom Ďurigom
v roku 2024 neďaleko masívu Skalky na počesť 800. výročia zalo-
ženia benediktínskeho opátstva na Skalke.

ISBN 978-80-7092-079-4

TRENCÍN

TNOS
TRENCIANSKE OBYTOVÉ
STREDISKO V TRENCÍNE

Farský úrad
Skalka nad Váhom

